

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

TARPINSTITUCINĖS LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO DARBO GRUPĖS POSĖDŽIO (NUOTOLINIO) PROTOKOLAS

2024 05 15 Nr. PK-6
Vilnius

Posėdis įvyko 2024 m. gegužės 9 d., 15:00–16:30 val.

Posėdyje dalyvavę darbo grupės nariai (abėcėlės tvarka):

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, darbo grupės pirmininkas;
Agita Beržanskaitė	Pasaulio lietuvių sąjungos valdybos (PLJS) pirmininkė;
Jurga Greičienė	teisingumo viceministrė;
Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) pirmininkė;
Agneta Ladek	vidaus reikalų viceministrė;
Mindaugas Liutvinskas	finansų viceministras;
Neringa Morozaitė-Rasmussen	ekonomikos ir inovacijų viceministrė;
Gytis Oganauskas	VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinio direktoriaus pavaduotojas;
Edmundas Sakalauskas	Vyriausiosios rinkimų komisijos darbuotojas;
Donata Simonaitienė	VšĮ Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė;
Marija Šaraitė	VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ (GLL) direktorė;
Andrius Vaivada	Krašto apsaugos ministerijos (KAM) Gynybos politikos grupės vadovas;
Audronė Želnienė	Užsienio reikalų ministerijos (URM) Globalios Lietuvos departamento (GLD) Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja, darbo grupės sekretorė;
Lina Žukauskaitė	URM GLD direktorė.

Kiti posėdyje dalyvavę asmenys:

Ieva Andriulaitytė	Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) patarėja ES ir tarptautiniais klausimais, posėdyje pakeitusi LSA direktorę Romą Žakaitienę;
Dalia Asanavičiūtė	Lietuvos Respublikos Seimo narė;
Ieva Bakūnienė	Vidaus reikalų ministerijos (VRM) Viešojo saugumo politikos grupės patarėja;
Karolina Borysaitė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus atašė;
Benas Butkus	Jaunimo reikalų agentūros (JRA) Nacionalinės jaunimo politikos skyriaus vyriausiasis specialistas, posėdyje pakeitęs JRA direktorių Joną Laniauską;
Laura Dilytė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus vedėja;
Rūta Domarkaitė-Černiauskė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vyriausioji specialistė;
Aušra Dumbliauskienė	URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;
Agnė Eidimtaitė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus patarėja;
Jurga Gailiūtė	Lietuvos nacionalinio kultūros centro Pasaulio lietuvių bendruomenių kultūros specialistė;
Aušra Grikevičienė	Vidaus reikalų ministerijos (VRM) Migracijos politikos grupės vadovė;
Giedrius Janauskas	Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas, posėdyje pakeitęs Pasaulio lietuvių universiteto veiklų koordinatorę Ingridą Dačioliene;

Agnė Kavaliauskienė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (EIM) Talentų politikos grupės vyr. patarėja;
Tadas Kubilius	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėjas;
Irena Martinkutė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrę Justiną Jakštienę;
Sonata Mickutė	VRM Viešojo saugumo politikos grupės vyresnioji patarėja;
Irma Petraitytė-Lukšienė	PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė;
Jovita Radžiūnaitė-Kaleininkienė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus antroji sekretorė;
Violeta Raulynaitienė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus vyr. specialistė;
Julita Sakalytė	URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;
Gitana Skripkaitė	URM GLD direktoriaus pavaduotoja;
Eglė Šilanskienė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vyriausioji specialistė;
Liana Štreimikienė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vyriausioji specialistė;
Ieva Valickaitė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus trečioji sekretorė;
Daiva Vežikauskaitė	VRM Migracijos politikos grupės patarėja;
Jurgita Žilinskaitė	VRM Viešojo saugumo politikos grupės patarėja.

1. Grįžimo į Lietuvą klausimai: konsultacijų centro „Grįžtu LT“ veiklos pristatymas.

Darbo grupės pirmininkas užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas pristatė 2024 m. sausio 2 d. pradėjusio veikti konsultacijų centro „Grįžtu LT“ veiklos rezultatus. E. Meilūnas informavo, kad informacija grįžtantiems, atvykstantiems ar svarstantiems apie grįžimą pasiekama interneto svetainėje www.griztu.lt, konsultacijos teikiamos el. paštu ir telefonu. Siekiant, kad informacija su grįžimu susijusiais klausimais pasiektų kuo daugiau tautiečių, artimiausiu metu pradės veikti „Grįžtu LT“ Facebook ir LinkedIn, vėliau – ir Instagram, paskyros. Darbo grupės pirmininkas informavo, kad nuo 2024 m. pradžios „Grįžtu LT“ konsultacijų centras atsakė į daugiau kaip 500 užklausų. 30 proc. tautiečių kreipėsi domėdamiesi pirmaisiais žingsniais: kuo pasirūpinti prieš grįžtant į Lietuvą, kokius dokumentus pasiimti ir kokius veiksmus atlikti grįžus į Lietuvą, kaip pasirūpinti artimųjų, kurie yra užsienio piliečiai, teisiniu statusu Lietuvoje. Taip pat aktualios darbo, sveikatos, socialinės apsaugos, pilietybės, švietimo, vaikų integracijos ugdymo įstaigose temos. Daugiausia užklausų buvo sulaukta iš gyvenančių Jungtinėje Karalystėje, Lietuvoje (kreipėsi jau grįžę į Lietuvą arba užsienyje gyvenančių artimieji), Airijoje. Sulaukta užklausų iš gyvenančių Norvegijoje, Vokietijoje, JAV, Danijoje, Švedijoje ir kitose šalyse. E. Meilūnas padėkojo institucijoms už glaudų bendradarbiavimą ir pasidžiaugė savivaldybių įsitraukimu į grįžimo skatinimo veiklas. Darbo grupės pirmininkas paminėjo, kad Lietuvos diplomatinė atstovybių ir konsulinių įstaigų interneto svetainėse pradėta skelbti aktuali, konkrečioje valstybėje gyvenantiems asmenims skirta informacija, susijusi su grįžimu į Lietuvą.

URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus patarėja, „Grįžtu LT“ koordinatorė A. Eidimtaitė pristatė gegužės mėn. pradėsiančios veikti naujos GLD interneto svetainės dalį „Grįžtu.lt“, kurioje bus talpinama ir nuolat atnaujinama informacija aktuali grįžtantiems į Lietuvą. Siekiant užtikrinti, kad svetainės lankytojas greitai ir lengvai rastų dominančią informaciją, temos interneto svetainėje suskirstytos pagal klausimus, kuriuos dažniausiai užduoda besikreipiantys į „Grįžtu LT“ konsultacijų centrą. Interneto svetainėje veiks internetinio gyvojo pokalbio langelis (Live Chat box), pradiniam puslapyje bus pateikiamos išsamios atmintinės grįžtantiems iš 15 skirtingų valstybių, taip pat bus skelbiamos naujienos, talpinama informacija apie organizuojamus renginius ir kt.

PLJS pirmininkė A. Beržanskaitė teiravosi, ar „Grįžtu.lt“ interneto svetainė yra integruota į savivaldybių interneto svetaines, taip pat teiravosi apie galimybę integruoti „Grįžtu.lt“ ir į PLJS interneto svetainę.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas informavo, kad „Grįžtu.lt“ interneto svetainėje planuojama sukurti skiltį, kurioje vienoje vietoje būtų teikiama visų savivaldybių informacija apie įvairias lengvatas ir iniciatyvas. Tokiu būdu tautiečiai rastų ne tik bendro pobūdžio informaciją, bet ir galėtų palyginti galimybes visose savivaldybėse. E. Meilūnas paminėjo, kad dauguma savivaldybių jau

pasinaudojo rekomendacijomis savo interneto svetainėse skelbti nuorodą į „Grižtu.lt“ interneto svetainę, ir savo interneto svetainėse kuria atskiras skiltis, skirtas skatinti grįžimą į Lietuvą.

2. Pasaulio lietuvių bendruomenės ir Lietuvos diasporos pasirengimas ir įsitraukimas į pilietinį pasipriešinimą ir visuotinę gynybą.

Viceministras E. Meilūnas padėkojo diasporai, prisidedančiai prie Ukrainos palaikymo įvairiomis formomis – protestų organizavimu, laiškų rašymu rezidavimo valstybių vyriausybėms, finansine parama, taip pat už pastangas stiprinant diasporos pilietiškumą ir įsitraukimą į pasirengimą pilietiniam pasipriešinimui.

PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos pirmininkė I. Petraitytė-Lukšienė pabrėžė, kad Rusijos pasirengimas ilgam karui, įtraukiant ir Baltarusijos teritoriją, yra neraminantis ir PLB galvoja, kaip diaspora galėtų prisidėti prie Lietuvos nacionalinio saugumo stiprinimo. I. Petraitytė-Lukšienė priminė, kad 2022 m. liepos 17–20 d. vykusio PLB XVII Seimo metu delegatai vieningai priėmė sprendimą dėl PLB pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui ir Lietuvos saugumo klausimo įtraukimo į PLB strategines kryptis, tai įvardindama pačiu reikšmingiausiu klausimu PLB gyvavime nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo. I. Petraitytė-Lukšienė, pristatydama PLB Visuomeninių reikalų ir specialiųjų projektų komisijos parengtą PLB ir Lietuvos diasporos pasirengimo ir įsitraukimo į pilietinį pasipriešinimą ir visuotinę gynybą strategiją (toliau – strategija), jos įgyvendinimo užduotis ir veiksmus, sakė, kad šis dokumentas dar derinamas su Lietuvos institucijomis ir vėliau bus tvirtinamas PLB, bei pakvietė posėdžio dalyvius pateikti pasiūlymus ir pasidalinti informacija, ką institucijos yra suplanavusios dėl diasporos pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui ir įsitraukimui į visuotinę gynybą, siekiant tai atspindėti rengiamame dokumente. Pasak I. Petraitytės-Lukšienės, strategijos paskirtis – numatyti Lietuvos diasporos pilietinio pasipriešinimo vaidmenį valstybės gynyboje, diasporos pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui ir visuotinei gynybai principus, tikslus, uždavinius ir jų įgyvendinimo kryptis, siekiant, kad diasporos įsitraukimas būtų veiksminga Lietuvos gynybinės galios sudedamoji dalis. Strategijos įgyvendinimo veiksmų plane numatyti uždaviniai ir jų įgyvendinimo tikslai taikos, krizės ir karo atveju. I. Petraitytės-Lukšienės teigimu, diskusijų su valstybės institucijomis metu paaiškėjo, kad yra poreikis ryškiau apibrėžti okupacijos atvejį. Strategijoje numatytos šios PLB pastangų kryptys: 1) viešas palaikymas ir atsparumas, 2) materialinių resursų vadyba, 3) globa, slauga, rūpyba. Galutinis strategijos tikslas – aktyvi, budri, susitelkusi, atspari, pasiruošusi lietuvių diaspora, koordinuotai, greitai ir veiksmingai veikianti krizių, hibridinių ir konvencinių grėsmių akivaizdoje bei įsitraukusi ir integruota į Lietuvos visuotinę gynybą. 4 pagrindiniai strategijos uždaviniai: 1) PLB tinklo operacionalizavimas, 2) kompetencijų didinimas, 3) veiklos koordinavimas (krizės ir karo metas), 4) už demokratines vertybes bei taisyklėmis grįstą tarptautinę tvarką kovojančių šalių rėmimas. Strategijoje taip pat įvardijamos konkrečios užduotys ir veiksmai, ką diaspora galėtų realiai įgyvendinti, gyvendama įvairiose pasaulio valstybėse. I. Petraitytė-Lukšienė pabrėžė, kad diasporos kompetencijų didinimo srityje labai svarbų vaidmenį atlieka bendradarbiavimas su Lietuvos institucijomis, pavyzdžiui, dalyvavimas bendrose pratybose. Apibendrinama I. Petraitytė-Lukšienė dar kartą paprašė atsakingų institucijų pateikti savo išvalgas ir pasiūlymus dėl konkrečių diasporos įsitraukimo į visuotinę gynybą veiklų, evakuacijos planų ir diasporos vaidmens juose.

KAM Gynybos politikos grupės vadovas A. Vaivada pasidžiaugė jau apie 2 metus trunkančiu dialogu su PLB įsitraukimo į pasirengimą pilietiniam pasipriešinimui temomis. Pasak A. Vaivados, PLB siekis įgauti žinių ir įgūdžių pilnai atliepia Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą Lietuvos piliečių pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui strategiją. Tai svarbus organizacinis elementas, nes sutelktos pajėgos esant poreikiui duotų efektą remiant valstybės gynybos sistemą. Kaip pavyzdį paminėjo evakuaciją: žinojimas, kad diasporos organizacijos užsienyje yra pasirengusios ir susiorganizavusios padėti vykdyti evakuaciją, valstybei – didelis resursas.

PLJS valdybos pirmininkė A. Beržanskaitė papildė, kad PLJS turi įsteigusi pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui darbo grupę, kurios nariai savo gyvenamosiose valstybėse renka informaciją apie humanitarinę pagalbą teikiančių organizacijų patirtį, organizuojant pagalbą Ukrainai ir iš jos pasitraukusiems žmonėms. Šia informacija nuolat dalinasi su PLB.

GLL direktorė M. Šaraitė informavo, kad kartu su EIM bei VšĮ Inovacijų agentūra inicijuoja saugumo klausimų svarstymą per verslo perspektyvą, yra planuojamos diskusijos gynybos pramonės ir inovacijų srityse. Organizacijos stiprioji pusė yra jos nariai – diasporos profesionalai, dirbantys įvairiose užsienio įmonėse. M. Šaraitės manymu, svarstant diasporos pasirengimo pilietiniam pasipriešinimui klausimą, yra aktualu aptarti, kokiose veiklose visos diasporos organizacijos turėtų dalyvauti visos kartu, o kokius klausimus galėtų kuruoti atskiros organizacijos.

VDU Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas G. Janauskas pastebėjo, kad PLB pristatytoje strategijoje jau atsispindi tam tikros istorinės patirtys, perimtos iš diasporinių organizacijų, veikusių Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų laikotarpiu. Pavyzdžiai rodo, kokiose kryptyse tuomet diaspora aktyviai veikė ir kaip veikė. VDU atstovas pasiūlė pasidomėti ir pasiremti J. Skiriaus ir kitų autorių parengtais darbais apie diasporos organizacijų veiklas, apie istorijoje taikytas evakuacijos schemas.

3. Lietuvos diasporos apklausos 2023 m. rezultatų pristatymas.

Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas pristatydamas klausimą pažymėjo, kad jau dvyliką kartą atlikta apklausa yra informatyvi ir reikšminga. Jos rezultatai yra labai svarbūs siekiant suprasti tautiečių lūkesčius, kokios paramos ir bendradarbiavimo tikimasi iš valstybės ir palyginti lūkesčius su nuveiktais darbais. Viceministras informavo, kad 2023 m. buvo apklaustas rekordinis tautiečių skaičius – virš 2500, buvo užduota daugiau nei 50 klausimų. E. Meilūnas pasidžiaugė, kad rodikliai gerėja. Ypač džiugu, kad kiekvienais metais didėja tautiečių, manančių, kad gyvenant užsienyje yra sudarytos sąlygos puoselėti tautinę tapatybę, skaičius.

Globalios Lietuvos departamento direktorė L. Žukauskaitė pristatė pagrindinius 2023 m. spalio 26 – gruodžio 11 d. atliktos Lietuvos diasporos nuomonės apklausos rezultatus ir informavo, kad visą išsamią apklausos ataskaitą galima rasti URM interneto svetainėje.

VDU Komunikacijos prorektorė V. Bijeikienė, reaguodama į L. Žukauskaitės paskelbtą informaciją apie gegužės 14 d. planuojamą pasitarimą su Lietuvos universitetų atstovais, sakė, kad Vytauto Didžiojo universiteto atstovus domina, kas galėtų paskatinti diasporos jaunimą atvykti į Lietuvą studijuoti; kokie yra lietuvių kalbos mokymosi poreikiai, kokios lietuvių kalbos mokymosi formos patraukliausios, ar kalbama tik apie vaikų mokymąsi, ar visų amžiaus grupių asmenis.

L. Žukauskaitė atsakė, kad klausimai apie lituanistinį švietimą buvo parinkti orientuojantis į planuojamas informacines lituanistinio švietimo kampanijas užsienyje, siekiant išgryninti priežastis, kodėl tėvai nesirenka mokyti vaikų lietuvių kalbos, ką reikėtų ištransliuoti informacinių kampanijų metu, kokius klausimus paliesti, kokius mitus paneigti. Reaguodama į pastebėjimą apie lietuvių kalbos mokymosi poreikį visose amžiaus grupėse, GLD direktorė iškėlė mintį, kad šiuos klausimus galima būtų integruoti į klausimynus užsienio kalbomis arba pagalvoti apie specialų klausimyną lituanistinio švietimo tema.

VDU atstovas G. Janauskas atkreipė dėmesį, kad universitetai gali suteikti galimybę mokytis lietuvių kalbos naudojant ne tik anglų, bet ir kitas užsienio kalbas.

Į Lietuvos diasporos apklausos 2023 m. rezultatų pristatymą dalyvauti svečio teisėmis buvo pakviesti visi suinteresuoti partneriai, įsitraukę į diasporos politikos įgyvendinimą. Dalyvavo – 76 dalyviai.

4. Kiti klausimai.

Klausimų nebuvo.

Darbo grupės pirmininkas

Egidijus Meilūnas

Parengė:

A. Želnienė, +370 706 52514, audrone.zelniene@urm.lt; A. Dumbliauskienė, +370 706 52574, ausra.dumbliauskiene@urm.lt; L. Štreimikienė, +370 706 52290, liana.streimikiene@urm.lt; J. Sakalytė, +370 706 52971, julita.sakalyte@urm.lt